

DAVALATLARARO TIZIMDA NODAVLAT TASHKILOTLARNING ROLI VA AHAMIYATI

Toshkent davlat yuridik universiteti

Jinoiy odil sudlov fakulteti.

Mirzatillayeva Damira

1-bosqich talabasi.

mirzatillayevadamira@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14238133>

Annotatsiya. Mazkur maqola davlatlararo tizimdagi nodavlat tashkilotlarning (NTlar) roli va ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. NTlarning xalqaro siyosatdagi o'rni, ularning tinchlikni saqlash, inson huquqlarini himoya qilish, ekologik muammolarni hal qilish va gumanitar yordam ko'rsatish kabi sohalaridagi hissasi tahlil qilinadi. Shuningdek, NTlarning duch kelayotgan muammolari va ularning yechimlari haqida ham ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: davlatlararo tizim, nodavlat tashkilot, xalqaro tizim, global siyosat, xalqaro siyosat, gumanitar yordam, tanqid, cheklov, demokratiya, geosiyosat, legitimlik, diversifikatsiya strategiyasi, koordinatsiya, inson huquqlari, gumanitar yordam, muammolar, yechimlar, xulosa.

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE INTERSTATE SYSTEM

Abstract. This article is devoted to the study of the role and importance of non-governmental organizations (NGOs) in the interstate system. The role of NTs in international politics, their contribution to peacekeeping, protection of human rights, solving environmental problems and providing humanitarian aid is analyzed. Also, information is provided about the problems faced by NTs and their solutions.

Key words: interstate system, non-governmental organization, international system, global politics, international politics, humanitarian aid, criticism, limitation, democracy, geopolitics, legitimacy, diversification strategy, coordination, human rights, humanitarian aid, problems, solutions, conclusion.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию роли и значения неправительственных организаций (НПО) в межгосударственной системе. Анализируется роль НЦ в международной политике, их вклад в поддержание мира, защиту прав человека, решение экологических проблем и оказание гуманитарной помощи. Также представлена информация о проблемах, с которыми сталкиваются НЦ, и их решениях.

Ключевые слова: межгосударственная система, неправительственная организация, международная система, глобальная политика, международная политика, гуманитарная помощь, критика, ограничение, демократия, геополитика, легитимность, стратегия диверсификации, координация, права человека, гуманитарная помощь, проблемы, решения, вывод.

Kirish. Kirish qismida davlatlararo tizimning zamonaviy tuzilmasi va unda nodavlat tashkilotlarning o'rni haqida qisqacha ma'lumot beriladi.

NTlar bugungi kunda milliy davlatlar bilan bir qatorda xalqaro maydonda mustaqil sub'ekt sifatida ishtirok etib, turli sohalarda ta'sir ko'rsatadi. NTlarning faoliyati xalqaro hamjamiyatning barqarorligiga va ko'plab muammolarni hal qilishga yordam beradi. XX asrning oxiri va XXI asrning boshlarida xalqaro tizimda davlatlararo munosabatlar faqat hukumatlar va davlat tashkilotlari bilan cheklanmay, balki turli nodavlat aktorlarning ham faol ishtirokini o'z ichiga oldi. Nodavlat tashkilotlar bu tizimda muhim o'yinchilar sifatida shakllandi va ularning global siyosatdagi o'rni va ta'siri kuchaydi. Ushbu tashkilotlar atrof-muhit muhofazasi, inson huquqlari himoyasi, gumanitar yordam, rivojlanish dasturlarini amalga oshirish kabi sohalarda yetakchi rol o'ynamoqda.

Usullar

Ushbu tadqiqotda tahliliy yondashuv va sifatli ma'lumotlarni yig'ish usuli qo'llaniladi. NTlar faoliyati va ularning xalqaro siyosatdagi o'rni to'g'risidagi ilmiy maqolalar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari va statistika ma'lumotlaridan foydalaniladi.

1. Tahliliy yondashuv: Maqolada tahliliy yondashuvdan foydalanish NTlarning xalqaro tizimdagi rolini chuqur o'rganishga yordam beradi. Ushbu usul orqali NTlar va davlatlararo munosabatlarining turli jihatlari, NTlarning ta'sir ko'rsatish mexanizmlari va siyosiy jarayonlardagi ishtiroki tahlil qilinadi. Bu yondashuv NTlarning muvaffaqiyatli loyihalari va ularning siyosatga ta'sirini ko'rsatuvchi konkret misollar bilan asoslanadi.

2. Ma'lumotlarni yig'ish va manbalarni tahlil qilish: Ushbu usul NTlarning faoliyati to'g'risidagi mavjud ma'lumotlarni yig'ishni o'z ichiga oladi. Ma'lumotlar quyidagi manbalardan olinadi:

Ilmiy maqolalar va kitoblar: NTlar va ularning global boshqaruvdagi roli haqida akademik tadqiqotlar o'rganiladi.

Xalqaro tashkilotlarning hisobotlari: BMT, Jahon banki va boshqa xalqaro institutlarning NTlar haqidagi hisobotlari va ma'lumotlari tahlil qilinadi.

Statistik ma'lumotlar: NTlarning xalqaro tizimdagi ishtiroki haqida statistik ko'rsatkichlar yig'iladi (masalan, NTlarning soni, xalqaro loyihalardagi ishtiroki, moliyalashtirish manbalari).

Internetdagi nashrlar va yangiliklar: NTlarning so'nggi faoliyati va joriy masalalar bo'yicha yangiliklar tahlil qilinadi.

3. Sifatli tadqiqot usullari: Sifatli tadqiqot yondashuvi orqali NTlar faoliyatiga oid chuqur ma'lumotlar yig'iladi:

Suhbatlar va intervyular: NTlarning yetakchilari va vakillari bilan o'tkazilgan suhbatlar NTlarning duch keladigan muammolari va ularning yechimlari haqida aniq ma'lumot beradi.

Vaqli-vaqti bilan o'tkazilgan seminar va konferensiyalar: Maqolada NTlar ishtirok etadigan xalqaro konferensiyalar va seminarlardagi muhim ma'lumotlar tahlil qilinadi.

2. Holatlar tahlili (Case Study): NTlarning muayyan muammolarni hal qilishdagi rolini aniq misollar orqali yoritishga imkon beradi. Masalan, inson huquqlarini himoya qilish yoki ekologik muammolarni hal qilishda NTlarning o'rnini o'rganish orqali ularning samaradorligi va strategiyalari ko'rsatiladi.

Misollar: "Amnesty International" va "Greenpeace" kabi xalqaro NTlarning ma'lum bir voqealar va loyihalaridagi ta'siri chuqur tahlil qilinadi.

5. Taqqoslash usuli: Taqqoslash yondashuvi yordamida turli NTlarning o'zaro va davlatlararo tizimdagi o'rnini solishtirish mumkin. Bu usul orqali turli NTlarning muvaffaqiyat darajalari, ishlatilgan strategiyalar va qiyinchiliklar tahlil qilinadi.

Ushbu kengroq usullar majmuasi maqolaning ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi va o'quvchilarga NTlarning davlatlararo tizimdagi ahamiyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Natijalar

Natijalar bo'limida NTlarning xalqaro tizimdagi ta'sirli rolini aks ettiruvchi muhim dalillar va misollar keltiriladi. Masalan, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilgan loyihalar, inson huquqlarini himoya qilishdagi muvaffaqiyatli kampaniyalar va global ekologik tashabbuslar ko'rib chiqiladi. NTlarning siyosiy, ijtimoiy va ekologik sohalaridagi ta'sirini ko'rsatish uchun aniq faktlar va raqamlar keltiriladi.

1. Inson huquqlarini himoya qilishdagi roli: NTlar inson huquqlarini himoya qilish sohasida xalqaro hamjamiyatda muhim o'ringa ega. Masalan, "Amnesty International" va "Human Rights Watch" kabi tashkilotlar inson huquqlarining buzilishi holatlari haqida hisobotlar tayyorlab, xalqaro jamoatchilik e'tiborini jalb qiladi. Bu hisobotlar ko'pincha hukumatlar va xalqaro tashkilotlar uchun qaror qabul qilishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, NTlar tomonidan e'lon qilingan faktlar va ma'lumotlar xalqaro sanksiyalar, siyosiy bosim va o'zgarishlarga sabab bo'lishi mumkin.

2. Gumanitar yordam va tabiiy ofatlarga javob berish: Tabiiy ofatlar va insonparvarlik inqirozlari paytida NTlar tezkor yordam ko'rsatish orqali aholi xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Misol tariqasida, Qizil Xoch va Qizil Yarim Oy jamiyatlari global miqyosda faoliyat yuritib, millionlab odamlarga yordam ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, bu kabi tashkilotlar davlatlararo hamkorlikni kuchaytirib, global miqyosda tezkor yordam ko'rsatishda samaradorlikni oshiradi.

3. Ekologik muammolarni hal qilishdagi ahamiyati: "Greenpeace" va "World Wildlife Fund" (WWF) kabi ekologik NTlar global ekologik muammolarni hal qilishda yetakchi o'rinni egallaydi. Ular iqlim o'zgarishi, o'rmonlarni kesish va bioxilma-xillikni saqlab qolish masalalarida hukumatlar va korporatsiyalarga ta'sir ko'rsatib, ekologik siyosatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari ko'rsatadiki, NTlarning lobbi faoliyati va keng ko'lamli kampaniyalari orqali bir qator xalqaro kelishuvlar va qonunchiliklar qabul qilingan.

2. Xalqaro siyosiy va ijtimoiy islohotlarga ta'siri: NTlar xalqaro siyosatning shakllanishiga va islohotlarni amalga oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ular davlatlar o'rtasida muayyan masalalar yuzasidan o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yishga yordam beradi. Masalan, "Transparency International" korrupsiyaga qarshi kurash masalalarida davlatlar o'rtasida ochiqlikni ta'minlash uchun turli loyihalarni amalga oshirib keladi. Natijalar shuni tasdiqlaydiki, bunday tashkilotlar xalqaro hamkorlik va islohotlarni qo'llab-quvvatlashda muvaffaqiyat qozongan.

Xulosa natijalarining umumiy mazmuni maqola natijalarida NTlarning davlatlararo tizimda nafaqat yordamchi balki ko'pincha hal qiluvchi rol o'ynayotganligini ko'rsatadi. Ularning o'z vazifalarini muvaffaqiyatli bajara olishi ko'p hollarda mustaqillik, moliyaviy barqarorlik va davlatlar bilan o'zaro ishonchli munosabatlar o'rnatilishiga bog'liqdir.

Munozara

Munozara qismida nodavlat tashkilotlarning (NTlar) davlatlararo tizimdagi roli va ahamiyati haqida turli fikrlar va qarashlar tahlil qilinadi. Shuningdek, ularning kuchli va zaif tomonlari, duch kelayotgan muammolari va imkoniyatlari haqida muhokama qilinadi.

1. *NTlarning davlatlararo tizimdagi kuchli tomonlari:* NTlar xalqaro tizimda muhim o'rin tutuvchi o'yinchilar sifatida bir qator afzalliklarga ega. Ular mustaqilligi va hukumatlardan nisbatan erkinligi tufayli jamoatchilik fikrini himoya qilish va tanqidiy masalalarni ko'tarish imkoniyatiga ega. Bu ularning inson huquqlari, ekologiya va ijtimoiy adolat sohasidagi faoliyatida muvaffaqiyat qozonishiga yordam beradi. NTlarning mustaqilligi ularga erkin harakat qilish va zarur hollarda hukumatlarni va korporatsiyalarni ochiqchasiga tanqid qilish imkonini beradi, bu esa ko'plab ijtimoiy va siyosiy islohotlarni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

2. *NTlarning davlatlar bilan hamkorligi va muvozanat:* Davlatlar va NTlar o'rtasidagi hamkorlik ikki tomonlama ahamiyatga ega. Ba'zi davlatlar NTlar faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi va ular bilan hamkorlik qiladi, chunki NTlar resurslarni samarali jalb qilishi va ijtimoiy masalalarni hal qilishda yordam beradi. Biroq, ba'zi davlatlar NTlarning o'z mustaqilligi tufayli ularni xavf sifatida qabul qiladi va faoliyatlarini cheklaydi. Bu hamkorlikdagi ziddiyatlar NTlarning samaradorligini pasaytirishi mumkin. Munozara shuni ko'rsatadiki, NTlarning faoliyatining samarali bo'lishi davlatlar bilan yaxshi muvozanatni saqlashga bog'liqdir.

3. *Moliyaviy va resurs cheklovlari:* Ko'plab NTlar moliyaviy va resurs yetishmovchiligidan aziyat chekadi, bu esa ularning loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishiga to'sqinlik qiladi. Grantlar va xayr-ehsonlar asosida faoliyat yuritadigan tashkilotlar moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda qiyinchiliklarga duch keladi. Ushbu muammo ularning mustaqilligini xavf ostiga qo'yib, donorlarning talablariga ko'proq moslashishga majbur qiladi.

2. *Global muammolarni hal qilishdagi muvaffaqiyatlar va cheklovlar:* NTlar bir qator global muammolar, jumladan, inson huquqlari buzilishlariga qarshi kurash, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va gumanitar yordam ko'rsatishda muvaffaqiyat qozongan. Ammo ular global miqyosda hal etilishi qiyin bo'lgan muammolar bilan ham to'qnash keladi, masalan, xalqaro siyosiy manfaatlar va geosiyosiy qarama-qarshiliklar NTlarning faoliyatini cheklaydi. Bu munozarada shuni ta'kidlash mumkinki, NTlar davlatlararo siyosatning o'zgaruvchan sharoitlarida faoliyat olib borishi uchun strategiyalarini doimiy ravishda moslashtirishga majbur bo'ladi.

5. *NTlarning legitimligi va ishonch masalalari:* Ba'zi holatlarda NTlarning legitimligi va ishonchliligi savol ostiga olinishi mumkin. Ushbu tashkilotlarning faoliyati ko'pincha xalqaro hamjamiyatda ko'plab tarafdorlarni topadi, lekin ularning moliyaviy manbalari va manfaatlari shubha ostiga olinganda ishonch yo'qotilishi mumkin. NTlar uchun o'z faoliyatini shaffof va hisobdor ravishda olib borish ishonchni tiklash va saqlashda muhim omil hisoblanadi.

Munozara natijasida aytish mumkinki, NTlar xalqaro tizimda ijtimoiy va siyosiy islohotlarni qo'llab-quvvatlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, ularning muvaffaqiyati ko'p jihatdan davlatlar bilan o'zaro munosabatlarga, moliyaviy barqarorlikka va o'z faoliyatining shaffofligiga bog'liq. NTlarning kelgusida yanada samarali bo'lishi uchun ular davlatlar bilan hamkorlikni rivojlantirish va o'z strategiyalarini moslashtirish yo'lida ish olib borishi kerak.

Xulosa. Nodavlat tashkilotlar davlatlararo tizimning ajralmas qismiga aylangan va ularning xalqaro munosabatlardagi roli va ahamiyati ortib bormoqda.

Ular nafaqat xalqaro siyosatda, balki global muammolarni hal qilishda, hamkorlikni mustahkamlashda va inson huquqlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, NTlarning faoliyati ularning shaffofligi va moliyaviy mustaqilligi bilan bog'liq muammolarni hal qilishni talab etadi.

1.Davlatlararo tizimda nodavlat tashkilotlar (NTlar) ishtirok etayotganida bir qancha muammolar yuzaga keladi. Ushbu muammolar NTlarning xalqaro maydonda samarali faoliyat yuritishini cheklashi va ularning ta'sirini kamaytirishi mumkin.

1.1. Moliyaviy mustaqillik. NTlarning ko'pchiligi o'z faoliyatini amalga oshirish uchun moliyaviy yordamga muhtoj. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi yoki donorlarning manfaatlari tashkilotlarning mustaqilligini cheklab, ularning faoliyat yo'nalishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ba'zi hollarda NTlar o'z missiyasini donorlar talabiga moslashtirishga majbur bo'ladi.

1.2. Shaffoflik va hisobdorlik. NTlar faoliyatida shaffoflik va hisobdorlikning yetishmasligi ularga nisbatan ishonchning pasayishiga olib keladi. Ularning qaysi manbalardan moliyalashtirilishi va mablag'larning qanday sarflanishi haqidagi ma'lumotlarning ochiq emasligi jamoatchilik va xalqaro hamjamiyat o'rtasida savollar tug'diradi.

1.3. Siyosiy bosim va davlatlar bilan ziddiyat. NTlar ko'pincha o'z faoliyatlari davomida siyosiy bosim va tazyiqlarga duch keladi. Ayrim davlatlar NTlarning faoliyatini cheklash yoki ularni o'z siyosiy manfaatlariga xizmat qildirish maqsadida qonunchilik va boshqa rasmiy vositalardan foydalanadi. Bu holat NTlarning mustaqilligini yo'qotishiga yoki o'z faoliyatini to'xtatishga olib kelishi mumkin.

1.2. Legitimlik va vakolat masalalari. Xalqaro maydonda NTlar ko'pincha o'z vakolatlarining legitimligi bilan bog'liq muammolarga duch keladi. Ayrim davlatlar va xalqaro tashkilotlar NTlarning xalqaro siyosatda ishtirok etishini ularning rasmiy davlat vakolatiga ega emasligi tufayli cheklashga harakat qiladi¹.

1.5. Resurslar va malakali kadrlar yetishmasligi. Ko'p NTlar malakali kadrlar va texnik resurslar yetishmasligi tufayli o'z faoliyatini keng ko'lamda amalga oshirolmaydi. Bu ularning loyihalarni amalga oshirish qobiliyatiga va xalqaro miqyosdagi ta'siriga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

1.6. Mahalliy va xalqaro darajadagi koordinatsiya muammolari. NTlar ko'pincha mahalliy va xalqaro darajada koordinatsiyani ta'minlashda qiyinchiliklarga duch keladi. Bir xil yo'nalishda faoliyat olib boruvchi turli NTlar o'rtasida hamkorlik va hamjihatlik yetishmasligi resurslarning samarasiz taqsimlanishiga olib kelishi mumkin.

1.7. Ta'sir doirasini cheklash. Ba'zi NTlar o'z faoliyatini faqat ma'lum geografik yoki mavzu doirasida amalga oshiradi. Bu ularning global miqyosdagi ta'sirini cheklaydi va xalqaro siyosatga to'laqonli hissa qo'sha olishlarini kamaytiradi.

Ushbu muammolar NTlarning xalqaro tizimdagi samaradorligini pasaytirishi mumkin bo'lsa-da, ular o'z missiyalarini bajarishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash va turli ittifoqlar orqali bu qiyinchiliklarni yengishga intilmoqda.

¹ Willetts, P. (2011). Non-Governmental Organizations in World Politics: The Construction of Global Governance. Routledge.

2. Davlatlararo tizimda nodavlat tashkilotlar (NTlar) duch kelayotgan muammolarni hal etish ularning samarali faoliyatini ta'minlash va xalqaro jarayonlarda ta'sirini oshirish uchun muhimdir. Quyida ushbu muammolarning mumkin bo'lgan yechimlari keltirilgan:

2.1. Moliyaviy mustaqillikni oshirish.

a) *Diversifikatsiya strategiyasi*: NTlar o'z moliyaviy mustaqilligini oshirish uchun turli moliyaviy manbalarni jalb qilish strategiyasini ishlab chiqishi lozim. Bu xususiy sektor, xalqaro grantlar, a'zolik badallari va jamoatchilik xayriyalari kabi manbalarni o'z ichiga olishi mumkin.

b) *Mustaqil jamg'armalar tashkil etish*: NTlar barqaror moliyaviy manbalarni ta'minlash uchun o'zlariga tegishli fondlar yoki jamg'armalarni yaratishlari kerak ².

2.2. Shaffoflik va hisobdorlikni kuchaytirish.

a) *Ichki va tashqi audit tizimlari*: NTlar faoliyatining shaffofligi va hisobdorligini oshirish uchun muntazam ichki va tashqi auditlarni o'tkazib turishlari lozim. Bu donorlar va jamoatchilikning ishonchini oshiradi.

b) *Ochiq hisobot berish*: Mablag'lar va loyihalarning sarfi bo'yicha muntazamravishda jamoatchilikka hisobot berish shaffoflikni oshirishga yordam beradi.

2.3. Siyosiy bosim va davlatlar bilan ziddiyatlarni bartaraf etish.

a) *Dialog va muzokaralar*: NTlar davlatlar bilan samarali dialog va muzokaralarni yo'lga qo'yib, o'z faoliyatlari haqida tushuntirish ishlarini olib borishlari kerak. Bu, ularning mustaqilligini saqlab qolgan holda davlatlar bilan hamkorlikni yaxshilashga yordam beradi.

b) *Hukumatlar bilan strategik hamkorlik*: NTlar hukumatlar bilan umumiy maqsadlar bo'yicha strategik hamkorlik loyihalarini amalga oshirish orqali ishonchni mustahkamlaydi³.

2.2. Legitimlik va vakolat masalalarini hal qilish.

a) *Qonunchilik asoslarini mustahkamlash*: NTlar o'z vakolatlarini huquqiy jihatdan mustahkamlash uchun xalqaro huquqiy hujjatlarni qo'llab-quvvatlash va xalqaro konferensiyalarda faol ishtirok etishlari lozim.

b) *Ijtimoiy qo'llab-quvvatlovni oshirish*: NTlarning legitimligini oshirish uchun jamoatchilik bilan ishlash va ularning ishonchini qozonish muhimdir⁴.

2.5. Resurslar va malakali kadrlarni jalb etish.

a) *Kadrlar tayyorlash dasturlari*: NTlar o'z xodimlarini muntazam ravishda o'qitish va malakasini oshirish dasturlarini joriy etishlari lozim. Bu ularga ko'proq malakali va tajribali mutaxassislarni jalb qilish imkonini beradi.

b) *Texnologiyadan foydalanish*: NTlar o'z faoliyatlarini kuchaytirish uchun zamonaviy texnologiyalar va onlayn platformalarni samarali qo'llashlari kerak.

2.6. Koordinatsiya va hamkorlikni yaxshilash.

a) *Tarmoqlarni yaratish*: NTlar o'zaro koordinatsiyani oshirish uchun turli tarmoqlar va koalitsiyalar yaratishlari lozim. Bu resurslarni birlashtirish va bir-birlarining tajribalaridan foydalanish imkonini beradi.

² Betsill, M. M., & Corell, E. (2008). *NGO Diplomacy: The Influence of Nongovernmental Organizations in International Environmental Negotiations*. MIT Press

³ Martens, K. (2002). "Mission Impossible? Defining Nongovernmental Organizations." *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 13(3), 271-285.

⁴ Hulme, D., & Edwards, M. (1997). *NGOs, States and Donors: Too Close for Comfort?* Palgrave Macmillan.

b)Global platformalar orqali hamkorlik: Turli xalqaro forumlar va platformalar orqali NTlar o'zaro hamkorlikni rivojlantirish va kuchli tarmoqlarni yaratishlari mumkin⁵.

2.7. Ta'sir doirasini kengaytirish.

a)Global masalalarga yo'naltirilgan strategiyalar: NTlar o'z faoliyatini faqat mahalliy yoki mintaqaviy masalalarga emas, balki global masalalarga ham qaratishi lozim.

b)Yuqori darajadagi xalqaro ishtirok: NTlar xalqaro konferensiyalar, forumlar va BMT kabi yirik tashkilotlar yig'ilishlarida faol ishtirok etish orqali o'z ovozi eshittirishi va ta'sirini kengaytirishi mumkin.

Ushbu yechimlar NTlarning xalqaro maydondagi rolini kuchaytirish, ularning samaradorligini oshirish va global muammolarni hal etishdagi ulushini kengaytirishga yordam beradi.

Fikrimning yakunida shuni aytishim mumkinki, NTlar global siyosat va xalqaro hamkorlikning muhim qismi bo'lib qolmoqda va ularning ijtimoiy hamda siyosiy ta'siri keyingi yillarda ham ortib boraveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Willetts, P. (2011). Non-Governmental Organizations in World Politics: The Construction of Global Governance. Routledge.
2. Betsill, M. M., & Corell, E. (2008). NGO Diplomacy: The Influence of Nongovernmental Organizations in International Environmental Negotiations. MIT Press
3. Martens, K. (2002). "Mission Impossible? Defining Nongovernmental Organizations."
4. Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 13(3), 271-285.
5. Hulme, D., & Edwards, M. (1997). NGOs, States and Donors: Too Close for Comfort? Palgrave Macmillan.
5. Charnovitz, S. (1997). "Two Centuries of Participation: NGOs and International Governance." Michigan Journal of International Law, 18(2), 183-286

⁵ Charnovitz, S. (1997). "Two Centuries of Participation: NGOs and International Governance." Michigan Journal of International Law, 18(2), 183-286